

FAKTORY OVPLYVNÚJÚCE DAŇOVÚ POVINNOSŤ FYZICKÝCH OSÔB VO VYBRANÝCH ŠTÁTOCH

Factors which have impact on tax burden of individuals in selected countries

Alžbeta Kovárová¹

¹ *Ekonomická univerzita v Bratislave, Národohospodárska fakulta,
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava
Email:alzbeta.martiskova@euba.sk*

Abstrakt: Dane a daňový systém sú dôležitým nástrojom ekonomiky a tvoria najdôležitejšiu časť príjmov štátneho rozpočtu. Dane boli od nepamäti vnímané ako povinné, zákonné a nedobrovoľné platby. Postupne sa daňové systémy vyvíjali do súčasnej podoby, kde určitým spôsobom už zohľadňujú aj sociálne aspekty daňovníkov. Pre porovnanie vybraných daňových faktorov sme sa zamerali na krajiny Slovenská republika, Česká republika a Španielske kráľovstvo. Výber krajín bol podmienený sociálnymi a hospodárskymi podmienkami v štátoch. Každá z uvedených krajín patrí do inej skupiny z hľadiska opatrení, ktoré realizuje v daňovom systéme a zároveň každá z nich vykazuje iné výsledky pôsobenia svojho verejného sektora. Porovnaním daňových a odvodových faktorov pôsobiacich na zamestnané osoby v týchto krajinách sa vysvetlí fungovanie jednotlivých sociálnych aspektov v dani z príjmov fyzických osôb. Rovnako sa budeme snažiť zistiť, ktorý z uvedených štátov poskytuje lepšie podmienky pre fyzickú osobu- zamestnanca z hľadiska daňovej povinnosti.

Abstract: The tax system is an important tool for the economy and also the most important part of the revenues of the state budget. Taxes have always been perceived as a mandatory and involuntary payments. Tax system evolved into its current form, which in some way already take into account the social aspects of taxpayers. Focus of this paper is on the tax factors which have impact on tax burden in selected countries: Slovak Republic, Czech Republic and Spain. The selection of countries was conditioned by social and economic conditions. Comparison is realized on employed individual in each country in the year 2015. Paper will show the relation of the social approach o the tax system in each country.

Kľúčové slová: daň, daň z príjmu, daňové zaťaženie

Keywords: income tax, tax, tax burden

JEL classification: H24

Úvod

Faktory ovplyvňujúce daňovú povinnosť fyzických osôb je možné vnímať z viacerých hľadísk. Ich diverzifikácia je spôsobená daňovými systémami, ktoré majú rozdielne princípy a taktiež správanie daňovníkov, ktoré je v každej krajine rozdielne. Preto je generalizácia a zovšeobecňovanie tejto témy zložitá. Príspevok je zameraný na to ako jednotlivé daňové systémy chápu znižovanie daňovej povinnosti rôznymi položkami.

Odpočítateľné položky sa odlišujú nielen vo svojom obsahu ale aj vo výške možného uplatnenia. Napríklad- v niektorých štátoch Európskej únie daňový systém neumožňuje fyzickej osobe uplatniť si odpočítateľnú položku na daňovníka, v inom štáte je jej výška zákonom určená a každoročne valorizovaná podľa vývoja indexu cien tovaru a služieb, od minimálnej mzdy v hospodárstve alebo od vývoja koeficientu inflácie a pod. (Schultzová, 2015)

Podobne aj odpočítateľnú položku na manžela/manželku nie je možné uplatniť v každom štáte EÚ. Kritéria na uplatnenie závisia najčastejšie od posudzovaného príjmu jedného z manželov, od počtu detí v rodine a pod.

Takisto aj odpočítateľná položka na dieťa má rôzne pravidlá priznania a zohľadňuje rôzne skutočnosti. Môže byť priznaná ako pevná suma nezohľadňujúca vek dieťa, v inom štáte naopak závisí od veku dieťaťa, počtu detí v rodine alebo aj od príjmov rodičov v rodine. Zaujímavé je, že niektoré štáty túto položku nezohľadňujú pri úprave základu dane ale ňou upravujú až vyrubenú daň.(Široký, 2007)

Rôzne sa pristupuje aj k položkám, ktoré sa považujú za náklady súvisiace s dosahovaním, zabezpečením alebo udrzaním príjmu. Medzi krajinami sú rozdiely tak v uznaní a neuznaní týchto výdavkov a takisto sa líši aj výška v akej sa uznajú. Stretávame sa aj s tým, že položky, ktoré upravujú základ dane v určitom štáte, v inom štáte upravujú samotnú daňovú povinnosť, to znamená že uplatňujú daňové bonusy. (Schultzová,2015)

Zo súčasných autorov sa problematike daňovo-odvodového zaťaženia a vplyvu faktorov na daňovú povinnosť venujú vo svojich výskumoch aj mnohí slovenskí a českí autori medzi ktorých patria napríklad Kubátová, Vítek, Široký, Pavel, Schultzová.

Vítek (2011) považuje zdaňovanie za faktor, ktorý výrazne ovplyvňuje správanie sa ekonomických subjektov a aj ekonomiku ako celok. Podľa Kubátovej (2010) možno vplyv daní na motiváciu pracovať charakterizovať na základe polohy hraničnej a efektívnej sadzby. Kubátová zaraďuje medzi makroindikátory často používané v medzinárodnom porovnávaní daňovo-odvodového zaťaženia efektívnu sadzbu dane z pracovných príjmov a implicitnú sadzbu dane z práce. Na mikroúrovni je to priemerná sadzba dane z pracovných príjmov.

Daňovo-odvodové zaťaženie v novoprijatých členských štátoch EÚ sledujú autori T. Kosi a Š. Bojnec (2006). Skúmajú vplyv daní uvalených na prácu na mieru nezamestnanosti a zamestnanosti v krajinách EÚ. Na základe svojich zistení potvrdili negatívny vzťah medzi vysokým zdanením práce a zamestnanosťou a pozitívny vzťah medzi nezamestnanosťou a daňou z práce v 25 členských štátoch EÚ. Na základe výskumu dospeli k odporúčaniam reforiem zameraných na zjednodušenie daňového zaťaženia práce, čo podporuje tvorbu pracovných miest.

1 Faktory ovplyvňujúce daňovú povinnosť

Nasledujúca kapitola je zameraná na faktory, ktoré ovplyvňujú platenie daní v krajinách Slovensko, Španielsko a Česko. Pre zistenie akým spôsobom ovplyvňujú jednotlivé faktory daňovú povinnosť fyzických osôb je potrebné vymedziť špecifiká každej oblasti dani z príjmov fyzických osôb, pretože každá zložka má v týchto krajinách iný význam a iné pôsobenie na daňovníka. Je potrebné sa zamerať na vymedzenie a porovnanie aspektov, ktoré participujú pri výpočte daňovej povinnosti osôb- zamestnancov. Príspevok sa zameriava predovšetkým na daň z príjmu FO.

Výber krajín je podriadený sociálnej a ekonomickej situácii. Každá zo skúmaných krajín má iné podmienky a vzhľadom na daňový systém aj odlišnosti, ktoré vychádzajú z týchto disparít alebo ich priamo alebo nepriamo zaviňujú. Krajiny sú rozdelené do troch skupín, ktoré majú podobné znaky. Prvou skupinou sú krajiny kde je celkové daňové zaťaženie relatívne nízke (cca 35%) a nezamestnanosť nedosahuje príliš vysoké hodnoty (pod 8%). Sem zaradíme krajiny ako Česko¹ alebo Rumunsko.

Druhú skupinu krajín, tvoria krajiny, ktoré majú nízke daňové zaťaženie ale majú relatívne vysokú mieru nezamestnanosti. Sem patria krajiny ako je Bulharsko, Estónsko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko a aj Slovensko (nezamestnanosť cca 10%).

Tretia skupina krajín má charakteristické znaky: vysokú mieru zdanenia a zároveň aj vysokú mieru nezamestnanosti (v Španielsku až 20%²). Sem patria krajiny: Grécko, Španielsko, Portugalsko.

V sledovaných krajinách sa stretávame s daňovými úpravami, ktoré umožňujú daňovníkom uplatniť si položky odpočítateľné od daňového základu a zliav z výslednej vypočítanej daňovej povinnosti. Tieto zľavy a úľavy sa poskytujú v súlade so sociálnou a rodinnou situáciou daňovníka, taktiež zohľadňujú aj jeho pôžičky a investície. Funkcia takýchto zvýhodnení je hlavne v stimulovaní činností, ktoré sú pre štát prospešné. Podpora takýchto činností však môže mať aj neželaný efekt, ak štát zvolí podporu neefektívne. Komplikácie nastávajú aj vtedy ak daňový systém obsahuje priveľa takýchto úprav a tým sťažuje orientáciu a môže vyvolať zvýšené množstvo daňových únikov. (Schultzová, 2016)

Jednou z foriem úpravy daňovej povinnosti daňovníka sú odpočítateľné položky. Týmto spôsobom je možné od základu dane odčítať nezdaniteľné čiastky už z dôvodu existencie daňového subjektu- daňovníka. Tento systém sa nachádza v slovenskej a španielskej, a chýba však v českej právnej úprave. Inou formou daňových zvýhodnení sú úľavy na dani. Sú to čiastky, ktoré sa priamo odpočítavajú od vypočítanej daňovej povinnosti a môžu si ich od svojej daňovej povinnosti odpočítať stanovené skupiny osôb, alebo môže úľava súvisieť s istými aktivitami. Rozdiel v dopade nezdaniteľných častí a úľav na dani môžeme vysvetliť: Kľzavá progresivita dane rozdielne pôsobí na účinnosť daňových úľav a daňových zápočtov pri výpočte vlastnej daňovej povinnosti daňovníka. Progresívne zdanenie spôsobuje, že odpočítateľné položky sa prejavia rôznou mierou zníženia daňovej povinnosti. Na rozdiel od toho systému úľav na dani poskytuje rovnakú úľavu pre každého daňovníka. (Široký, 2003, s. 113)

Ďalšou možnosťou ako ovplyvniť daňovú povinnosť je tzv. daňový splitting, teda spoločné zdanenie. Umožňuje rozdelenie daňového základu medzi členov domácností z rôznymi príjmami čím dochádza v prostredí s progresívnou sadzbou dane k zníženiu daňovej povinnosti. Tento spôsob zdaňovania má výhody pri rozdielnych výškach príjmov manželov, ak napr. jeden z nich príjmy nemá alebo ich má nízke, vtedy dochádza k zníženiu progresivity zdanenia v porovnaní s individualizovaným zdanením. V Česku a Slovensku daňový splitting nefunguje, v Španielsku majú subjekty možnosť výberu medzi individualizovaným alebo spoločným zdanením.

¹ prvý štvrťrok 2016 hodnota: 4,3% podľa: https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost_nezamestnanost_prace

² podľa údajov

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=teilm020&tableSelection=1&plugin=>

2 Porovnanie faktorov ovplyvňujúcich daňové zaťaženie fyzických osôb na príklade

Praktický príklad zobrazuje daňovníka, ktorý bude reprezentovať priemer danej krajiny a bude rezidentom v skúmanej krajine. Stanovené sú porovnateľné podmienky pre všetky tri krajiny. To znamená, že jeho zdaniteľný príjem bude vo výške priemernej hrubej mzdy v hospodárstve za rok 2015. Ďalším predpokladom je, že jeho príjem je tvorený len príjmami zo závislej činnosti, a že daňovník má 2 maloleté deti. V príklade nie je uvažované o manželke/manželovi daňovníka a o príjmoch tejto osoby.

Slovenská republika

Priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva SR dosiahla v roku 2015 sumu 883 €³. V nasledujúcej tabuľke je uvedený výpočet daňovej povinnosti zamestnanca SR za rok 2015 a vyčíslené, aké faktory ovplyvňujú jeho základ dane a daňovú povinnosť.

Tabuľka 1: Výpočet daňovej povinnosti v SR

Daňovník v Slovenskej republike rok 2015	Ročné sumy	Mesačné sumy
Hrubá nominálna mzda za rok	10596€	883€
Odvody na sociálne a zdravotné zabezpečenie (13,4%)	1419,86€	118,32€
ČZD §5	9176,14€	764,68€
Základ dane	9176,14€	764,68€
Nezdaniteľná časť základu dane na daňovníka	3 803,33€	316,94€
Upravený základ dane	5372,81€	447,74€
Daň (sadzba 19%)	1020,83€	85,07€
Daňový bonus na 2 deti	513,84€	42,82€
Daň k úhrade	506,99€	42,25€
Čistý príjem zamestnanca (hrubá mzda - odvody - daň + daňový bonus)	8669,15€	722,43€
Celkové daňovo-odvodové zaťaženie zamestnanca (odvody + daň/hrubá mzda)	18,18%	

Zdroj: vlastný výpočet na základe údajov ŠÚ a drsr.sk

V tabuľke č. 1 je uvedený postup ako si slovenský daňovník vypočíta svoju daňovú povinnosť za rok a mesiac za obdobie roku 2015. Čiastkový základ dane sa vyčíslil ako rozdiel hrubej

³ podľa údajov <http://www.socpoist.sk/vztah-priemernej-vysky-vyplacaneho-starobneho-solo-dochodku--k-3112-a-priemernej-mesacnej-mzdy-v-hospodarstve-sr/3166s>

mzdy a odvodov vo výške 13,4%, ktoré si platí zamestnanec. Nezdaniteľnú časť si môže uplatniť aj na mesačnej báze, ak u zamestnávateľa podpíše vyhlásenie o zdanení príjmov. Upravený základ dane sa potom vynásobí sadzbou dane z príjmov, ktorá je konkrétne v tomto prípade 19%. Od vypočítanej daňovej povinnosti si odpočíta daňový bonus vo výške 42,82€/mesiac roku 2015. Čistý príjem tak tvorí 8669,15€ a zaťaženie hrubej mzdy odvodmi a daňou je 18,18%.

Česká republika

Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnancov v Českej republike roku 2015 bola 26 467 Kč⁴ 11 teda v prepočte 970,23€⁵. V nasledujúcej tabuľke uvádzame prehľad výpočtu daňovej povinnosti daňového rezidenta ČR za obdobie roku 2015. Daňovník má 2 zdravé deti a nemá žiadne zdravotné postihnutie ani nie je poberateľom dôchodku.

Tabuľka 2: Výpočet daňovej povinnosti v ČR

Daňovník v Českej republike	Ročné sumy	Mesačné sumy
Hrubá nominálna mzda	11642,76€	970,23€
Odvody na sociálne a zdravotné zabezpečenie platené zamestnancom(6,5+4,5%)⁶	1280,71€	106,73€
Poistné platené zamestnávateľom (25+9% z hrubej nominálnej mzdy)	3958,54€	329,88€
Základ dane = super hrubá mzda	15601,3€	1300,11€
Nezdaniteľná časť základu dane	0	0
Daň (sadzba 15% zo superhrubej mzdy)	2340,19€	195,02€
Zľava na dani na daňovníka	910,56€	75,88€
Daňové zvýhodnenie (na 2 deti 2534Kč)	1114,68€	92,89€
Daň na úhradu	314,95€	26,25€
Celkové daňovo-odvodové zaťaženie zamestnanca (odvody zamestnanca+zaplatená daň/ hrubá mzda)	13,71%	

Zdroj: vlastný výpočet na základe údajov finančnej správy ČR

Tabuľka č. 2 obsahuje údaje, ktoré boli prepočítané priemerným ročným kurzom za rok 2015 1€= 27,279CZK aby bola zaistená lepšia porovnateľnosť údajov. Z hrubej mzdy sme vypočítali výšku odvodov, ktoré platí zamestnanec, teda 11% a odvody, ktoré platí zamestnávateľ, teda

⁴ <http://www.kurzy.cz/makroekonomika/mzdy/>

⁵ prepočítané priemerným kurzom za rok 2015 1€= 27,279CZK <http://www.finance.sk/bankovnictvo/kurzove-listky/priemerne-kurzy/>

⁶ poistné sa zaokrúhľuje na celé koruny nahor, v našom prípade budeme zaokrúhľovať na eurocenty na 2 desatinné miesta

34%. Základom dane je však potom super hrubá mzda, ktorá bola vypočítaná ako hrubá nominálna mzda (11642,76€/ročne) zvýšená o odvody zamestnávateľa. Nezdaniteľná časť sa neuplatňuje, pretože sme neuviedli situáciu, ktorá by podmienovala nárok (napr. dary, úroky). Daň sa potom vypočíta rovnou sadzbou 15% zo základu dane. Daňovú povinnosť potom môžeme znížiť o zľavu na daňovníka a zľavu na 2 deti, celková daň na úhradu potom tvorí sumu 314,95€, ktorá spolu s odvodmi platenými zamestnancom tvorí takmer 14% z hrubej nominálnej mzdy.

Španielske kráľovstvo

Priemerná mzda v hospodárstve bola podľa Národného štatistického úradu Španielska (Instituto Nacional de Estadística) v roku 2015 vo výške 26 259€ €, to znamená 2 188 € mesačne. Daňovník má 2 maloleté deti, žijúce s ním v domácnosti, ktoré nemajú žiadne zdravotné obmedzenia. Daňovník si zvolil zdaňovanie samostatné a žije v provincii Andalúzia.

Tabuľka 3: Výpočet daňovej povinnosti v ŠK

Daňovník v Španielskom kráľovstve	Ročné sumy	Mesačné sumy
Hrubá nominálna mzda	26.259€	2.188 €
Odvody na sociálne zabezpečenie (6,35%)	1667,45€	138,95€
Nezdaniteľná časť na daňovníka	5550€	462,5€
Zdaniteľný príjem	19041,55€	1586,79€
Daň (sadzba 24,75% a 30%)	400,3+4382,53= 4782,83€	398,56€
Odpočty:		
Nezdaniteľná časť na 1.dieťa	2400€	200€
Nezdaniteľná časť na 2. dieťa	2700€	225€
Odpočty spolu:	5100€	425€
Nárok na odpočet z dane:	$5100 \times 24,75\% = 1262,25€$	105,18€
Daňová povinnosť:	3520,58€	293,38€
Čistý príjem	21070,98€	1755,91€
Celkové daňovo-odvodové zaťaženie zamestnanca (odvody+ daň/ mzda)	19,74%	

Zdroj: vlastný výpočet na základe údajov daňového riaditeľstva v Španielsku: agenciatributaria.gob.es

Tabuľka č. 3 zobrazuje určenie daňovej povinnosti španielskeho rezidenta s dvoma vyživovanými deťmi. Neuvažovali sme o spolužití daňovníka so staršími príbuznými a daňovník si zvolil zdanenie svojho príjmu samostatne bez príjmu manželky. Na vyčíslenie základu dane sme odpočítali platby do sociálneho systému. Daň potom vypočítame na základe progresie a v súlade so sadzbami platnými pre región Andalúzia. Príjem do 17 707,2€ je zdanený sadzbou 24,75% (z toho 12,75% je štátna sadzba) a príjem 1334,35€ (teda príjem nad hranicu 17 707,2€) je zdanený 30% sadzbou. Celková daň je potom sumou týchto výpočtov,

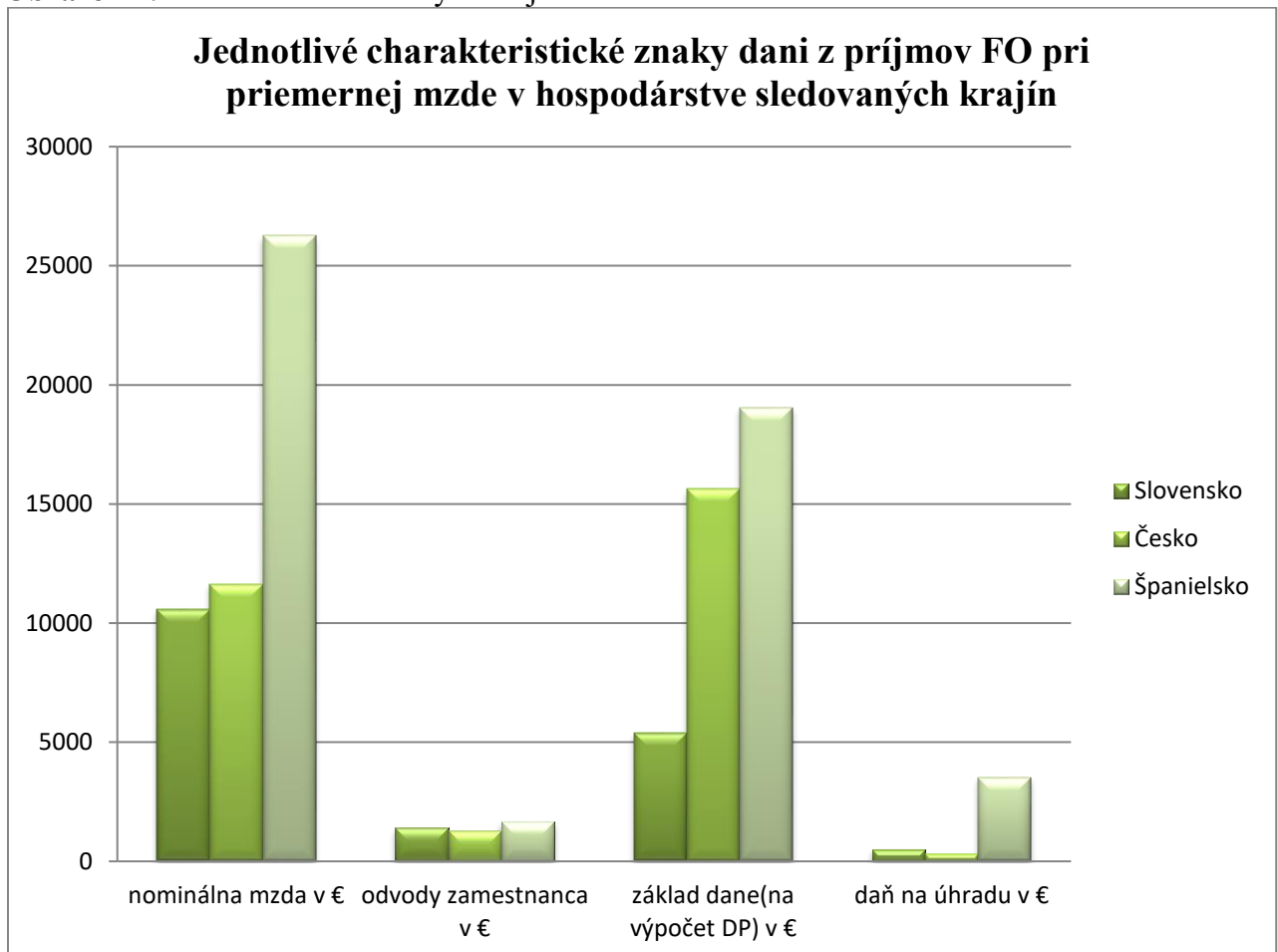
teda 4782,83€. Následne sa spočítajú všetky nezdaniteľné časti, na ktoré má daňovník nárok, v tomto prípade ide o sumu na daňovníka, 1. dieťa a 2. dieťa v sume 5100€. Táto suma sa pomocou sadzby prepočíta na daň, ktorá môže byť daňovníkovi zrazená. V našom prípade je to suma 1262,25€ a celková daň na úhradu je 3520,58€. Celkové daňovo-odvodové zaťaženie priemernej mzdy v Španielsku je teda 19,74%.

3 Porovnanie pôsobenia faktorov na daňovú povinnosť

Výpočet daňovo-odvodovej povinnosti je aplikovaný v predchádzajúcej časti na konkrétnu mzdu zamestnancov v hospodárstve za rok 2015. Na základe výpočtov je možné zhodnotiť, že najvyššie zaťaženie priemernej mzdy je v Španielsku, kde celková daň na úhradu a odvody platené zamestnancom tvorili viac ako 19%. Zaujímavé je, že v prípade Českej republiky je zaťaženie priemernej hrubej mzdy najnižšie a to približne 14%. Tento rozdiel môže byť spôsobený hlavne pevnými čiastkami odpočtov z vypočítanej dane, keďže v SR a ŠK podliehajú nezdaniteľné čiastky určitej progresii.

Prehľad v rámci troch sledovaných krajín: Slovensko, Španielsko, Česko uvádza nasledovný graf.

Obrázok 1: Porovnanie sledovaných krajín

Zdroj: vlastné spracovanie na základe výpočtov

V grafe č. 1 je graficky znázornené aké časti nominálnej hrubej mzdy sú prisúdené jednotlivým ukazovateľom. Zaujímavou skutočnosťou je, že odvodové zaťaženie na sociálne a zdravotné zabezpečenie malo približne rovnakú hodnotu vo všetkých troch krajinách, napriek tomu, že percentuálna sadzba je rozdielna. Nízkou sadzbou odvodov v Španielsku je potom vytvorený

vysoký základ dane, ktorý je ale spätne oslobodený mnohými nezdaniteľnými položkami. V prípade Česka, je takisto vytvorený vysoký základ dane a to pripočítaním odvodov zamestnávateľa k hrubej mzde, táto položka v ostatných dvoch krajinách nemá vplyv na zdanenie. Slovenská štruktúra zdanenia má v porovnaní týchto troch krajín najmenšiu osciláciu, je to zapríčinené tým, že jednotlivé položky sa odpočítavajú rovnomerne a preto nevzniká zásadný rozdiel.

Záver

Faktory ovplyvňujúce daňovú povinnosť fyzických osôb vo vybraných krajinách môžu rôzne vplývať na daňovú povinnosť fyzických osôb. Zdaňovanie v Česku a Slovensku je stanovené samostatne, teda každá fyzická osoba má samostatnú daňovú povinnosť na rozdiel od španielskeho daňového systému, kde manželia majú možnosť výberu, či budú zdaňovaní spoločne alebo osobitne. Ak si vyberú možnosť spoločného zdanenia môžu podať spoločné daňové priznanie a majú nárok na odpočet od základu dane vo výške 3400 €⁷.

Významným faktorom, ktorý ovplyvňuje daňovú povinnosť, je odvodové zaťaženie zamestnancov. Tento faktor má v každej krajine iný charakter. Kým v slovenskej úprave na výpočet základu dane tvoria odvody na zdravotné a sociálne zabezpečenie (úhrn 13,4%) platené zamestnancom faktor znižujúci základ dane v českej daňovej úprave je to presne naopak. Na výpočet základu dane sa k hrubej mzde, teda mzde aj so sociálnymi a zdravotnými odvodmi pripočíta aj odvodové zaťaženie zamestnávateľa a vzniká tak „super hrubá mzda“⁸ zamestnanca. Vzniká tak pre zdanenie fyzickej osoby suma, ktorá je vyššia ako hrubá mzda zamestnanca a nevýhodou môže byť, že zamestnanec má pocit, že zdaňuje viac ako v skutočnosti zarobil. V španielskej daňovej sústave je systém sociálneho zabezpečenia úplne rozdielny, sociálne zabezpečenie má základnú výšku 6,35%. Platby sa vypočítajú podľa profesnej kategórie zamestnanca a podľa týchto príspevkových skupín sa mení jeho odvodové zaťaženie.

Po odpočítaní sociálneho a zdravotného odvodu je ďalším nasledovným faktorom znižujúcim daňový základ nezdaniteľná časť. Aj tento daňový faktor má rozdielny rozmer vo všetkých troch krajinách. Slovenská úprava sa snaží o zabezpečenie maximálnej jednoduchosti a spravodlivosti pomocou systému dvoch odpočítateľných položiek a to na daňovníka a na manželku/manžela bez vlastných príjmov. Novou kategóriou v prechodnom období je nezdaniteľná časť zaplatených príspevkov na starobné dôchodkové sporenie. Účinnosť týchto nezdaniteľných častí sa vyznačuje progresivitou, pretože od určitého príjmu daňovníka sa nezdaniteľná časť kráti až zanikne nárok na ňu úplne. To znamená, že sa zvýšila progresivita zdanenia, už z dôvodu, zmeny sadzby tzv. „vysokých príjmov“ (25% sadzba dane nad 176,8 násobok životného minima) a aj nemožnosť nezdaniteľnej čiastky pre takéto príjmy. V Českej republike nezdaniteľnú časť ako takú nepoznajú, od 1.1.2006 ju nahradila zľava na dani, ktorá sa uplatní až po výpočte daňovej povinnosti. Nezdaniteľnou časťou je v Česku teda hodnota darov poskytnutá obciam, organizáciám a podobne, úroky, príspevky na penzijné sporenie. Značne komplikovanejší systém nezdaniteľných častí má španielska daňová sústava. Mohli by sme ho charakterizovať ako výrazne prosociálny a pamätajúci na osoby s rôznym typom znevýhodnenia. Ako sme už uviedli má nárok na zdaniteľné minimum na daňovníka vo výške 5550 €, na nezdaniteľné časti na deti, ktoré sa až do 4. potomka zvyšuje, ak je toto dieťa navyše do troch rokov má nárok na zvýšenie o 2244 €. Systém pamätá aj na znevýhodnené osoby

⁷ platí v období rokov 2013-2015, podľa Ley sobre la renta de personas físicas, Capítulo 16

⁸ podľa 586/1992 Sb. Zákon České národní rady o daních z příjmů §6/12

a poskytuje zvláštne nezdaniteľné časti pre osoby z určitým stupňom invalidity a takisto aj pre osoby staršie ako 65 rokov.

Výrazným prvkom ovplyvňujúcim daňovú povinnosť sú daňové sadzby v krajinách. Ako sme zistili z porovnania krajín, sadzba dane z príjmov nie je smerodajná, a v konečnom dôsledku na konkrétnom príklade môže spôsobiť vyššia sadzba nižšie daňové zaťaženie. V prípade Česka hovoríme od 1.1. 2008 o „rovnej dani“ vo výške 15 % a v prechodnom období rokov 2013-2015 sa do zákona implementovala aj tzv. „solidárna daň“ a to dodatočnými 7 % z príjmu nad stanovenú hranicu. Z porovnávaných krajín má najkomplikovanejšie sadzby Španielske kráľovstvo, ktoré má 6 progresívnych daňových pásiem, pričom sadzba začína na 24,75 % a končí na 52 %. Vždy takmer polovicu sadzby tvorí regionálna sadzba, ktorá sa môže v závislosti od príslušnosti k provinciám meniť o cca 0,5 %.

Úľavy na dani sú faktorom, ktorý ovplyvňuje už vypočítanú daňovú povinnosť a sú špecifikom českej daňovej sústavy, kde nahrádzajú nezdaniteľné časti základu dane. V slovenskom koncepte jednoduchšej sústavy sa od daňovej povinnosti odpočíta iba daňový bonus na vyživované dieťa a v prípade, že splní podmienky pre nízko-príjmové zamestnanie, môže si uplatniť tzv. zamestnaneckú prémie. Cieľom českej úpravy bolo aby každý daňovník mal rovnaký nárok na odpočet na daňovníka, bez ohľadu na výšku základu dane. Môže si teda uplatniť zľavu na daňovníka, manželku, nezaopatrené dieťa a čiastka sa zvyšuje v prípade zdravotného znevýhodnenia osoby. Ak pri uplatnení daňovej zľavy na dieťa vznikne záporná suma, daňový úrad vráti túto čiastku ako daňový bonus. Odpočty v Španielsku sú silne účelové a ich použitie je viazané na zákonom stanovené situácie. Ak však daňovník nedosiahne príjmy zo zamestnania vyššie ako 8000€ môže si uplatniť daňový bonus v sume 400 €.

Dopad odpočítateľných položiek zo základu dane a položiek znižujúcich daňovú povinnosť, na daňovníkov- zamestnancov je v uvedených krajinách rozdielny. Slovenský a španielsky systém uplatňujú vo vyššej miere položky, ktoré ovplyvňujú základ dane a to prostredníctvom nezdaniteľných častí. Pre zamestnané osoby to znamená, že čiastka, z ktorej sa vypočíta daň sa znižuje buď rovným dielom (prípade Španielska, kde sú sumy stanovené pevne) alebo sa znižuje v závislosti od výšky dosiahnutých príjmov (v prípade Slovenska, nezdaniteľná časť sa s vyšším príjmom znižuje). Český systém poskytuje úľavy na dani z vypočítanej daňovej povinnosti a tým pre daňovníka- zamestnanca zabezpečuje rovnaké podmienky, bez ohľadu na výšku príjmu.

Rôzne podmienky a aspekty pri zdaňovaní v troch vybraných krajinách spôsobujú špecifiká zdaňovania fyzických osôb, ktoré môžeme prisúdiť rozličným politickým, sociálnym a ekonomickým základom týchto krajín.

Podĕkování

Príspevok je výsledkom riešenia projektu Vega č. 1/0001/16: "Súčasnosť a perspektívy zmien zamestnanosti a súvisiacich procesov v kontexte napĺňania cieľov Európskej stratégie zamestnanosti"

Literatura

- [1] ČESKÝ ŠTATISTICKÝ ÚRAD:
https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost_nezamestnanost_prace
- [2] DAŇOVÉCENTRUM.SK drsr.sk
- [3] DAŇOVÉHO RIADITEĽSTVO V ŠPANIELSKU: agenciatributaria.gob.es

- [4] KOSI, T. and Š. BOJNEC, 2006. *The Impact of Labor Taxation on Job Creation and Unemployment*. In *Ekonomický časopis/Journal of Economics*. Vol. 54, no. 7, p. 652-667
- [5] KUBÁTOVÁ, K., 2010. *Daňová teorie a politika*. 5., aktualiz. Praha: Wolters Kluwer, 275 s. ISBN 978-80-7357-574-8.
- [6] LEY SOBRE LA RENTA DE PERSONAS FÍSICAS, Capítulo 16
- [7] MIHÁL, J. 2014. Zákon o dani z príjmov (zmeny v daniach) od 1.1.2014. časopis Trend. [online][citované 2016-31-03] Dostupné na internete: <http://blog.etrend.sk/mihalblog/zakon-o-dani-z-prijmov-zmeny-v-daniach-od-112014.html>
- [8] MZDY V ČR: <http://www.kurzy.cz/makroekonomika/mzdy/>
- [9] NÁRODNÝ ŠTATISTICKÝ ÚRADU ŠPANIELSKA (Instituto Nacional de Estadística)
- [10] OECD library
- [11] PODNIKAJTE.SK zdroj: <https://www.podnikajte.sk/dane-a-uctovnictvo/c/1846/category/socialne-a-zdravotne-odvody/article/odvody-zamestnanca-zamestnavateľa-2015.xhtml>
- [12] SCHULTZOVÁ, A., 2016. Daňové reformy a dopad vybraných daňových opatrení na zamestnanosť v štátoch V4. *Revue sociálno-ekonomického rozvoja : vedecký recenzovaný on-line časopis*. Bratislava: Katedra sociálneho rozvoja a práce NHF EU, 2(1), 78-88. ISSN 2453-6148.
- [13] SCHULTZOVÁ, A., M. RABATINOVÁ, D. IHNATIŠINOVÁ, J. VÁLEK, E. IVANIČOVÁ a E. MIHÁLOVÁ, 2015. *Daňovníctvo: daňová teória a politika I*. 2. dopl. a preprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-867-3.
- [14] SOCIÁLNA POISŤOVŇA: socpoist.sk: <http://www.socpoist.sk/vztah-priemernej-vyskyvyplacaneho-starobneho-solo-dochodku--k-3112--a-priemernej-mesacnej-mzdy-v-hospodarstve-sr/3166s>
- [15] ŠIROKÝ, J., 2007. *Daně v Evropské unii*. Praha: Linde, a.s. 255 s. ISBN 978-85-7201-649-5
- [16] ŠIROKÝ, J., 2003. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. Praha : C.H.Beck, 2003, s. 113
- [17] ŠTATISTICKÝ ÚRAD
- [18] VÍTEK, P., 2011. Ekonomická analýza daňových nástrojov. Doplnok č.1 k 2. kapitole. In MEDVEĎ, J. – NEMEC, J. et.al. 2011. Verejné financie. Bratislava : Sprint, 640 s. ISBN 978- 80-89393-46-6.
- [19] ZÁKON ČESKÉ NÁRODNÍ RADY O DANÍCH Z PŘÍJMŮ 586/1992 Sb. §6/12